

244

A Margit-hídon robogó járművek végtelen sora. Tömeg a viláposmegállóban és a gyalogos átkelőhelyeken. A hentesüzletben jóízűen falatoznak virslit és sült-kolbászt az emberek. Forgalmas újságárus-pavilon, zsúfolt női fodrászat. A sarokház kapujában táblák: »Fővárosi Óvoda«, »Házkezelőszéki Igazgatóság«. És a kapu fölött a számtábla: Szent István körút 2.

*

1944. »En, Szálasi Ferenc nemzetvezető, esküszöm az élő Istenre, hogy... mindent megteszek, amit az ország javára és dicsőségére igazságosan megtehetek.«

A Szent István körút 2-ről, az egyik leghírhedtebb nyilasházi városszerte véres történetek keringenek.

*

Bakos Kálmáné segédházfelügyelő 1944-es emlékeiből:

— A zsidókat körbeállították a fal mellett. Hideg volt. Jó ideig moccaniuk sem volt szabad. Egy gyerekkocsiban rettenetesen sirt egy éhes kisgyerek. Kimerülten, vacogva állt

Dr. Stark Gyula főorvos

nyilas párocska rendezkedett be, s néhány hét alatt minden mozdíthatót elhurcoltak.

Dr. Stark Gyula főorvos:

— A lakásomat a nyilasok a maguk számára foglalták le. Priccseket állítottak be, itt lakott az egész banda, innen indultak embervadászatra. Bújókálásom idején csak szórványos híreket kaptam arról, hogy a házban mi minden történt. Mesélik, hogy egy szerencsétlen lány a hátsó lépcsőn felszaladt az ötödik emeletre, s onnan vetette le magát... egy másfél éves kislányt pedig a nyilasok dobtak le az udvarra... Bármennyire is fájdalmas a visszaemlékezés, szükség van rá... Ha meggondolom, hogy napirendre akarják tűzni a náci háborús bűnök elévülését!

*

A hatalmas házról az idő régen lemosta már a nyilas korszak szegényfoltjait: az öt emeletnyi folyosótól körülzárt, félhomályos udvar bizonyára csak az én túlcsigázott fantáziámban idézi az 1944-es szörnyű napokat.

A lakók sem szívesen beszélnek azokról az időkről, s ha mégis faggatjuk őket, rövid idő után észrevétlenül mai gondjaikra-örömeikre terelődik a szó.

*

A körúton délutáni csúcsforgalom.

Hosszú volt ez a fél nap.

Szöveg: Torda István
Kép: Ifj. Schiller Alfréd

tak, nem mertem többet a lépcsőházat söpörni.

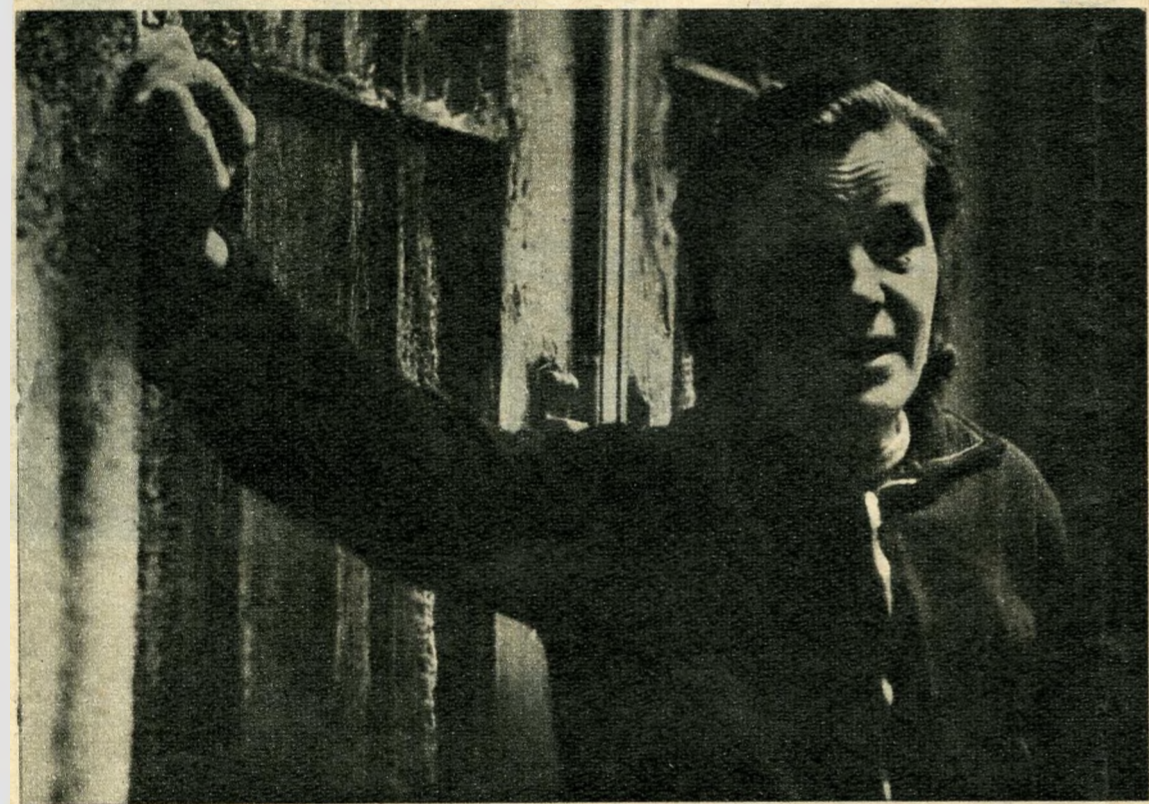
— Hogy a pincében mik történtek, hogyan fosztották ki és kínozták meg az embereket, arról én is csak hallomásból tudok. Egy ízben be akartam nyitni a mosókonyhába. Valaki durván visszarántott: »Maga is odakerülhet, ha kíváncsiskodik!« Éjszakánként alig hunytuk le a szemünket, felhallatszott a mosókonyhába zárt emberek jajveszékelése.

— Szöknek a nyilasok — ezzel a hírrel állított be egy reggel a férjem. Még utoljára felhozták áldozataikat a pincéből, s szokás szerint, a Duna-partra terelték őket. Ekkor megmenekült egy tizenhat éves fiú. A sortűz után elvágódott, úgy tett,

mintha meghalt volna. Később, néhány hónapig még itt lakott a házban. Aztán elment...

Temesváry Jánosné, a nemrég elhunyt érdemes hegedűművész özvegye:

— Az óvóhelyen mindössze egyszer fordultunk meg. A belső helyiségekből a nyilasok lavorszámra hordták ki a vért. Nem lehetett elviselni... A sógornómék meghívtak, költözzünk hozzájuk, a József-körútra... Karácsony táján hazajöttünk. Másnap beállított két nyilas az első emeleti pártirodából, s felszólítottak, hagyjuk el a lakást, mert az erkélyre ágyukat akarnak állítani. Mit volt mit tenni? Később kiderült, hogy a lakásban egy fiatal

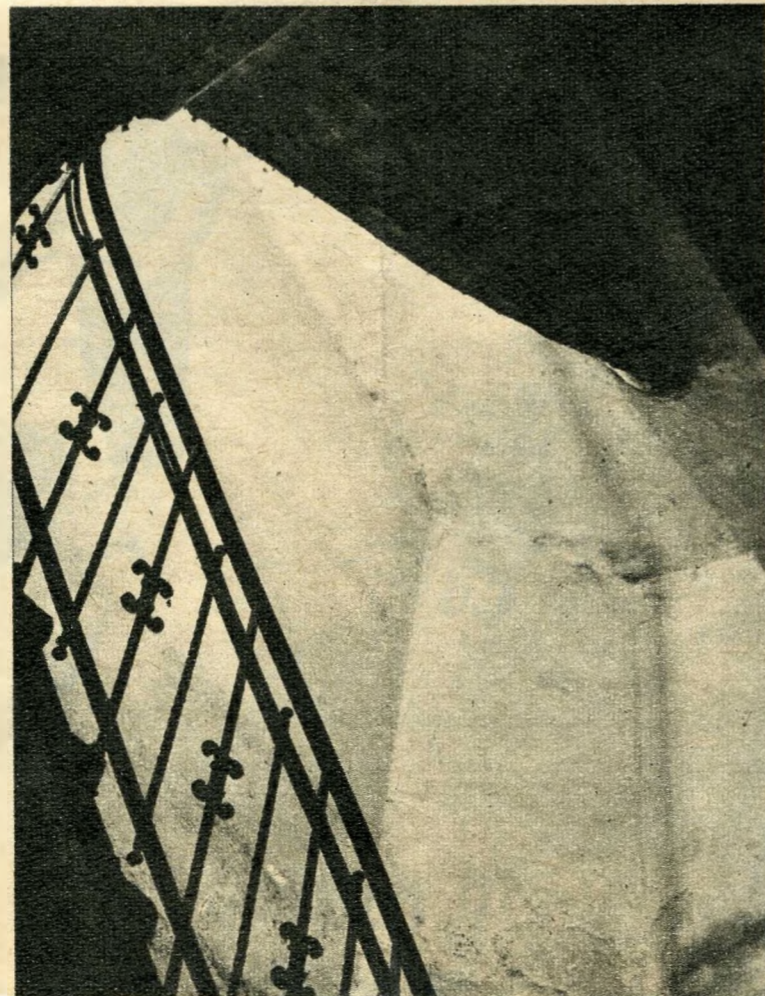
Bakos néni, a segédházfelügyelő

mellette az édesanyja, nem is próbálta csitítani. A nővéremmel azon tanakodtunk, hogyan lehetne kicsempészni egy kis tejet. Végül is kilopott egy üveggel, s hirtelen mozdulattal a kocsiba rejtette. Ki tudja, hasznát vehették-e még?

— Novemberben három fiatalembert vonszoltak be az udvarba. Jóképű, fiatal gyerekek voltak. Alsónadrágra vetkőztették őket, s táblát akasztottak a nyakukba: »Így jár minden kommunista!« Aztán elvitték mind a hármat, a mostani Marx térre, akasztani.

— A lépcsőházban söpörtem, amikor az egyik suhanc egy nagyon öreg, szakadt ruhájú bácsit taszigált az udvar felé. Az öreg nyöszörögni kezdett, mire a kölyök egy gumibottal erősen fejbeverte. Amíg itt tanyáz-

A pincébe vezető csigalépcső

Pincerészlet a Szent István körút 2-ből

